

VIRUM GYMNASIUM

SRP

MATEMATIK

Riemann-integralet

Forfatter

MINRUI KEVIN ZHOU

Vejledere

NIELS NØRSKOV LAURSEN

17. marts 2025

**VIRUM
GYMNASIUM**

Resumé

Dette er mit resumé.

Indhold

1	Indledning	1
2	De reele tal	1
2.1	Supremum-egenskaben	1
2.2	Topologi i $\mathbb{R}$	2
3	Kontinuitet	3
4	Riemann-integralet	3
5	Numerisk integration	3

1 Indledning

2 De reele tal

I dette afsnit vil vi først og fremmest undersøge nogle vigtige egenskaber ved $\mathbb{R}$, der er nødvendige for en stringent opbygning af integrationsteorien. Derefter indfører vi grundlæggende teori om topologi for $\mathbb{R}$, som vi senere skal bruge til at definere kontinuitet samt grænseværdien for en funktion.¹

2.1 Supremum-egenskaben

Definition 2.1 Overtal, undertal

Antag, at $A \subseteq \mathbb{R}$. Hvis der eksisterer $y \in \mathbb{R}$ sådan at $x \leq y$ for alle $x \in A$, så siges A at være opad begrænset, og y kaldes et overtal for A .

Hvis der eksisterer $z \in \mathbb{R}$ sådan at $x \geq z$ for alle $x \in A$, så siges A at være nedad begrænset, og z kaldes et undertal for A .

Imidlertid, kan det også være interessant at kunne sige noget om, hvorvidt et bestemt overtal er det mindste overtal og et bestemt undertal er det største undertal.

Definition 2.2 Supremum, infimum

Antag, at $A \subseteq \mathbb{R}$. Et element $y \in \mathbb{R}$ kaldes supremum eller mindste overtal af A og betegnes $\sup A$, hvis y har følgende egenskaber:

- y er et overtal for A .
- $y \leq z$ for alle overtal z af A .

Et element $\beta \in \mathbb{R}$ kaldes infimum eller største undertal af A og betegnes $\inf A$, hvis β har følgende egenskaber:

- β er et undertal for A .
- $\beta \geq \alpha$ for alle undertal α af A .

Eksempel 2.3 Supremum og infimum af mængder

Betragt mængderne

$$A = \{a \in \mathbb{R} : a \leq 1\} \quad \text{og} \quad B = \{b \in \mathbb{R} : b > 0\}.$$

Vi har så $\sup A = 1$ og $\inf B = 0$. Derudover er mængden A ikke nedad begrænset og mængden B er ikke opad begrænset.

Bemærk, at $\sup A \in A$, hvor $\inf B \notin B$. Det næste eksempel viser, at en ikke-tom opad begrænset delmængde af $\mathbb{Q}$ kan have supremum, der ikke er i $\mathbb{Q}$.

Eksempel 2.4 Ikke-tom opad begrænset delmængde af $\mathbb{Q}$ uden supremum i $\mathbb{Q}$

Eksempel 2.4 motiverer den næste sætning, som vi her ikke vil bevise, da beviset er relativt langt og ikke interessant for vores foretagende. Sætningen er dog en følge af måden, hvorpå $\mathbb{R}$ er konstrueret.²

Sætning 2.5 $\mathbb{R}$ har supremum-egenskaben

Antag, at $A \in \mathbb{R}$, $A \neq \emptyset$ og A er opad begrænset. Så eksisterer $\sup A \in \mathbb{R}$.

¹Afsnittet er baseret på Rudin (1976), s. 3-33. Vi nøjes dog med at kigge på delmængder af $\mathbb{R}$, hvor Rudins bog behandler teorien mere generelt via metriske rum.

² $\mathbb{R}$ kan konstrueres fra $\mathbb{Q}$ via Dedekind-snit. Rudin (1976), s. 17-21

Denne egenskab ved $\mathbb{R}$ kaldes for supremum-egenskaben. Bemærk, at en alternativ tilgang her kunne være at definere $\mathbb{R}$ ud fra supremum-egenskaben og derefter bevise $\mathbb{R}$'s eksistens ved konstruktion. Vi vil nu ud fra supremum-egenskaben af $\mathbb{R}$ vise, at $\mathbb{R}$ også må have infimum-egenskaben.

Sætning 2.6 $\mathbb{R}$ har infimum-egenskaben

Antag, at $A \in \mathbb{R}$, $A \neq \emptyset$ og A er nedad begrænset. Så eksisterer $\inf A \in \mathbb{R}$.

Bevis. Lad

$$B = \{b \in \mathbb{R} : b \leq a \text{ for alle } a \in A\}.$$

Så er B mængden af alle undertal for A . Siden A er nedad begrænset, så er B ikke tom. Siden $A \neq \emptyset$, så er B opad begrænset. Fra supremum-egenskaben eksisterer da $\sup B \in \mathbb{R}$.

Per definition 2.2 har vi så, at $\sup B \leq a$ for alle $a \in A$ (fordi alle elementer af A er overtal for B). Siden $\sup B$ også er større end eller lig alle undertal for A , så må $\sup B = \inf A$. ■

2.2 Topologi i $\mathbb{R}$

Det skal bemærkes, at når vi arbejder med $\mathbb{R}$, så kan ordene *punkt* og *tal* bruges i flæng. Begge ord referer i dette tilfælde til elementerne i $\mathbb{R}$.

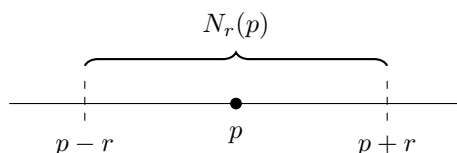
Definition 2.7 Omegn

Antag $p \in \mathbb{R}$. Så er en omegn af et punkt p en mængde

$$N_r(p) = \{q \in \mathbb{R} : |q - p| < r\}, \quad \text{hvor } r \in \mathbb{R}^+.$$

Tallet r kaldes for radius af omegnen $N_r(p)$.

Med andre ord, er en omegn af et punkt p mængden af alle punkter indenfor en given afstand fra p . Dette ses illustreret i fig. 1.

Figur 1: Illustration af en omegn $N_r(p)$

Definition 2.8 Fortætningspunkt

Antag, at $A \subseteq \mathbb{R}$. Et punkt $p \in \mathbb{R}$ er et fortætningspunkt af mængden A , hvis alle omegne $N_r(p)$ indeholder et punkt $q \neq p$ i omegnen sådan at $q \in A$.

Fra definitionen er det klart, at et fortætningspunkt af en mængde ikke nødvendigvis behøver være et element i mængden. Dette tydeliggøres af det næste eksempel.

Eksempel 2.9 Fortætningspunkter af en mængde

Vi betragter mængden B fra eksempel 2.3. Mængden af alle fortætningspunkter af B må være $B \cup \{0\}$.

3 Kontinuitet

Definition 3.1 Begrænset funktion

4 Riemann-integralet

I denne sektion vil vi definere Riemann-integralet.³ Før vi gør dette, er vi nødt til at starte med nogle definitioner, vi har brug for.

Definition 4.1 Inddeling

Antag $a, b \in \mathbb{R}$ sådan at $a < b$. Ved en inddeling P af $[a; b]$ forstår vi en endelig mængde $\{x_0, \dots, x_n\}$, hvor

$$a = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$$

og vi skriver

$$\Delta x_i = x_i - x_{i-1} \quad (i = 1, \dots, n)$$

Med en inddeling kan vi dele intervallet $[a; b]$ op i n delintervaller, hvor det i 'te delinterval har længden Δx_i :

$$[a; b] = [x_0; x_1] \cup [x_1; x_2] \cup \dots \cup [x_{n-1}; x_n]$$

Vi vil nu definere over- og undersummen af en funktion med hensyn til en given inddeling.

Definition 4.2 Over- og undersum

Antag $f : [a; b] \rightarrow \mathbb{R}$ er en begrænset funktion, og $P = \{x_0, \dots, x_n\}$ er en inddeling af $[a; b]$. Lad

$$M_i = \sup\{f(x) : x \in [x_{i-1}; x_i]\} \quad \text{og} \quad m_i = \inf\{f(x) : x \in [x_{i-1}; x_i]\}.$$

Så er oversummen af f med hensyn til P defineret ved

$$U(f, P) = \sum_{i=1}^n M_i \Delta x_i.$$

Tilsvarende er undersummen af f med hensyn til P defineret ved

$$L(f, P) = \sum_{i=1}^n m_i \Delta x_i.$$

Skriv eksistens

Sætning 4.3 Uligheder med over- og undersummer

Antag $f : [a; b] \rightarrow \mathbb{R}$ er en begrænset funktion og P_1, P_2 er inddelinger af $[a; b]$ sådan at $P_1 \subseteq P_2$. Så gælder

$$L(f, P_1) \leq L(f, P_2) \leq U(f, P_2) \leq U(f, P_1)$$

Bevis. j

■

5 Numerisk integration

³Sektionen er baseret på Abbott (2002), s. 183-194

Litteratur

- Abbott, S. (2002). *Understanding Analysis*. Undergraduate Texts in Mathematics. New York Berlin: Springer.
- Rudin, W. (1976). *Principles of Mathematical Analysis*. International Series in Pure and Applied Mathematics. Auckland: McGraw-Hill, 3. ed.